

**Lahden kaupungin
vammaispoliittinen ohjelma
2011 - 2016**

Julkaisija Lahden kaupungin sosiaali- ja terveystoimi
Puh. (03) 818 11

Painopaikka Ecapaino Oy

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	4
Tavoitteet ja visio	5
Tiedotus	6
Esteetön elinympäristö	8
Itsenäisen elämän tukipalvelut	10
Varhaiskasvatus ja koulutus	12
Työllistyminen	14
Sosiaali- ja terveystalvetut sekä kuntoutus	16
Kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika	18
Poliittinen päätöksenteko	20
Lahden vammaisneuvosto, Lahden Invakeskus ry sekä vammais- ja potilasjärjestöt	22
Lähteet	24
Vammaispoliittinen työryhmä	25

ESIPUHE

Lahti, kaupunki kaikille on kaupungin vammaispoliittinen ohjelma vuosille 2011–2016. Lahden vammaispoliittisen ohjelman työryhmä on päivittänyt vammaispoliittisen ohjelman, jonka tavoitteena on mahdollistaa vammaisten henkilöiden peruspalveluista huolehtiminen, valintojen mahdollisuus ja omaa vastuuta tukemalla itsenäistä asumista, vertaistuen saantia ja sosiaalisten suhteiden kehittämismahdollisuuksia sekä terveyttä ylläpitäviä elämäntapoja.

Lahdessa halutaan turvata vammaisten henkilöiden oikeudenmukainen asema puuttamalla epäkohtiin konkreettisen korjaus- ja kehittämistoimenpitein. Tätä työtä varten Lahden kaupungin vammaispoliittisessa ohjelmassa linjataan lähivuosien konkreettiset vammaispoliittiset toimenpiteet. Ohjelma on jaettu yhdeksään vammaispoliittisesti merkittävään sisältöalueeseen ja siinä on 44 konkreettista toimenpidettä, joilla epäkohtiin tartutaan.

Lahti, kaupunki kaikille on työväline suunnittelulle ja päätöksenteolle. Sen avulla vammaisten henkilöiden asiantuntemus ja näkemykset tulevat kaupungin päättäjien tietoon. Ohjelman tarkoituksena on palvella kaupungin eri toimialoja, valtion laitoksia sekä yrityksiä käytännönläheisenä ja tarvittaessa muuttuvana tietopakettina vammaisten lahtelaisten tarpeista ja olosuhteista. Ohjelma sisältää myös selkeät toimenpide-ehdotukset, jotka edistävät vammaisten kuntalaisten itsenäistä selviytymistä, tasavertaisuutta sekä tasa-arvoa. Lahden kaupungin vammaisneuvoston tehtävänä on seurata vammaispoliittisen ohjelman toteutumista sekä uusia se valtuustokausittain.

Hyvä vammaispolitiikka edellyttää sitä, että tekijät ovat vastuussa toimintansa vaikutuksista vammaisten elämään. Tällaisen ajattelutavan muutokseen ja vammaisnäkökulman sisäistämiseen vammaispoliittinen ohjelma tähtää. Parhaita asiantuntijoita vammaisuuteen liittyvissä asioissa ovat vammaiset itse.

”Lahti, kaupunki kaikille” on hyväksytty
Lahden kaupunginvaltuustossa 17.01.2011.

TAVOITTEET

Lahti, kaupunki kaikille

Lahden kaupungin keskeisiä vetovoimatekijöitä ovat hyvinvointi, elinympäristö ja kuntalaisten vaikuttaminen.

- Asukkaiden peruspalveluista huolehditaan ja palveluja järjestetään asiakaslähtöisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
- Lahdesta rakennetaan kaikille henkisesti ja fyysisesti esteetön ympäristökaupunki.
- Ehkäistään syrjäytymistä ja huono-osaisuuden kasautumista. Kuntalaiset voivat osallistua omaan elämäänsä ja asuin-ympäristöönsä vaikuttavaan päätöksentekoon.
- Kestävässä kehityksessä otetaan huomioon yhdyskuntarakenne sekä esteetön julkisen ja kevyen liikenteen järjestelmä.
- Lisätään tietoa vammaisuudesta ja luodaan vammaisille mahdollisuus hyvään ja mielekkääseen elämään omien kykyjensä, tarpeidensa ja tavoitteidensa mukaisesti sekä turvataan heidän omatoimisuutensa, itsemääräämisoikeutensa ja valinnanvapautensa.
- Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin sekä vammaisneuvostojen seudullista yhteistyötä voimistetaan ja lujitetaan.

VISIO 2025

Lahti on houkutteleva, kestävän kehityksen edelläkävijä.

Lahdessa on monien kulttuurien suvaitseva kaupunkiyhteisö ja hyvä yhteenkuuluvuuden tunne.

TIEDOTUS

Avoin ja esteetön viestintä sekä tiedonsaanti kaupungin suunnitelmista, palvelujen ja asukkaiden elinolojen kehittämisestä ovat perusedellytyksenä täysivaltaiselle osallistumiselle ja vaikuttamiselle.

Kunnan on tiedotettava asukkailleen vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista ja asioiden käsittelystä sekä tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Viranomaisten on annettava neuvoja asioiden vireillepanosta ja siitä, kuinka asiaa käsiteltäessä on toimittava. Tiedotusvälineet, kaupungin virastot, Kansaneläkelaitos ja vammaisjärjestöt ovat yleisimpiä tiedonjakajia vammaisten arjessa.

Parhaita asiantuntijoita vammaisuuteen liittyvässä viestinnässä ovat vammaiset itse.

Tavoitteet

Viestintä Lahden kaupungissa tavoittaa kaikki kuntalaiset. Vammaisilla kuntalaisilla tulee olla muiden kuntalaisten kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet saada tietoa. Tiedottamisen pitää olla selväkielistä, avointa ja ymmärrettävää kielen käyttöä. Sähköinen viestintä tulee olla selkeää ja eteneminen verkossa tulee olla helppoa.

Tiedon saavutettavuutta lisätään käyttämällä hyväksi tietotekniikkaa: ääntä, kuvaa, tekstiä sekä selkeitä värejä. Sosiaalisen median käyttöä sekä muuta vuorovaikutuksellista tiedottamista lisätään. Aina pitää olla mahdollisuus saada henkilökohtaista neuvontaa.

Kaupungin virastoissa on asiakkaiden käyttöön tarkoitettuja tietokoneita, esim. asiakaspalvelutiloissa.

Laaditaan vammaispalveluopas.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Laaditaan Lahden vammaispalveluopas, jonka osana on myös cd-levy Daisy-kuuntelulaitteelle 	Sosiaali- ja terveystoimi, Päijät-Hämeen Näkövammaiset ry v. 2011 Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden vammaispoliittisesta ohjelmasta tehdään selkokielen versio 	Sosiaali- ja terveystoimi, v. 2011 – 2012 Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden kaupungin tiedotuksessa otetaan huomioon aistivammaiset 	Lahden Konsernipalvelut jatkuva Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> • Toimialojen asiakaspalvelupisteiden työntekijöitä koulutetaan kohtaamaan vammaisia, mielenterveys- ja päihdeasiakkaita 	Toimialat, Lahden Konsernipalvelut; henkilöstöpalvelut jatkuva Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunginvaltuutetuille ja uusille päättäjille järjestetään tiedotustilaisuus vammaisuudesta ja Lahden vammaispoliittisesta ohjelmasta 	Lahden Konsernipalvelut jatkuva Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> • Terveyskioskiin sekä yhteispalvelupisteisiin järjestetään asiakaskäyttöön tietokone 	Toimialat v. 2011 Lahden vammaisneuvosto

ESTEETÖN ELINYMPÄRISTÖ

Vammaispalveluiden kehittäminen ja kansanterveystyö alkaa kuntasuunnittelusta. Vammaisten henkilöiden tasavertaiset osallistumis- ja liikkumismahdollisuudet muihin kuntalaisiin verrattuna edellyttävät esteetöntä ympäristöä. Elinympäristön terveellisyys, turvallisuus ja viihtyisyys ovat väestön fyysisen ja psyykkisen terveyden ylläpitämisen edellytyksiä. Perustan tähän luo kuntasuunnittelu, kaavoitus, rakennetun ja sosiaalisen ympäristön virikkeet, työelämä, palvelujen määrä, laatu ja sijainti, liikennejärjestelyt, imago ja arvokysymykset.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen edellyttää jatkuvaa valpasta ja monisektorista verkostoituvaa toimintaa.

Ratkaisut, jotka palvelevat vammaisia, palvelevat myös muita, kuten vanhuk- sia ja lapsiperheitä. Asuntojen tulee soveltua asukkailleen heidän kaikissa elä- mänvaiheissaan.

Palveluliikenne HELMIllä täydennetään yleistä joukkoliikennettä. Se kattaa jo koko Lahden alueen. HELMI on tarkoitettu kaikille yli 65-vuotiaille lahtelaisille sekä kuljetuspalveluasiakkaille lukuunottamatta erityisluvan saaneita.

Tavoitteet

”Lahti, kaupunki kaikille’ edellyttää ennen kaikkea vammaisten tarpeet huomioon ottavaa asennetta kaikessa kaupunki- ja palvelusuunnittelussa.

Tekninen ja ympäristötoimi pyytää vammaisneuvostolta lausunnon kaikis- ta merkittävistä kaava- ja rakennushankkeista.

Julkisen liikenteen kalustoa uudistettaessa on otettava huomioon vam- mais-, vanhus- ja lapsiperheikäyttäjät korvaamalla poistuva kalusto ma- talalattiabusseilla.

Suunniteltaessa rakennusten valaistuksia ja värien käyttöä on myös nä- kövammaisten tarpeet huomioitava.

Liikuntaesteet poistetaan kaikista julkisista tiloista ja kaduilta.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunkialueen liikuntaesteet korjotetaan ja kunnostusta tarvitsevat kohteet korjataan 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimi, Lahden seurakuntayhtymä, järjestöt</p> <p>Jatkuva Lahden vammaisneuvosto Lahden Invakeskus ry</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntaesteet poistetaan kaikista julkisista rakennuksista 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimi, Kela, Työvoimahallinto</p> <p>Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Jalkakäytävien, invapysäköinti- paikkojen, kevyen liikenteen väylien sekä bussipysäkkien kunnossapitoa parannetaan, etenkin talvella 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimi</p> <p>Jatkuva Tekninen lautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden kaupunki varaa tarvittavat määrärahat kiireellisesti muutettavien liikuntaesteiden poistamiseen 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimi v. 2011–2016</p> <p>Tekninen lautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Pyöräteitä kehitetään niin, että ne on erotettu jalkakäytävästä 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimi</p> <p>Jatkuva Tekninen lautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Parannetaan kaupungintyöntekijöiden ja asukkaiden vuorovaikutusta 	<p>Lahden konsernipalvelut v. 2011 jatkuva</p> <p>Lahden vammaisneuvosto</p>

ITSENÄISEN ELÄMÄN TUKIPALVELUT

Vammaisten tulee muiden kuntalaisten tavoin saada pääsääntöisesti tarvitsemansa palvelut kaupungin yleisistä palvelupisteistä. Jos vammainen ei pysty toimimaan valtaväestön ehdoilla rakennetussa palvelujärjestelmässä, hänelle tulee taata selviytymisedellytykset muilla palvelu- tai tukitoimilla. Niiden tarkoituksena on edistää vammaisten henkilöiden integroitumista yhteiskuntaan.

Vammaisilla on peruspalvelujen lisäksi oikeus tarvittaviin erityispalveluihin. Kunnalla on vammaispalvelulain ja -asetuksen mukaisesti erityinen velvollisuus järjestää vammaispalveluja ja myöntää taloudellisia tukitoimia vaikeavammaisille henkilöille. Subjektiviisia oikeuksia ovat vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saattajapalvelut, palveluasuminen, henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet. Lisäksi kunta voi myöntää harkinnanvaraisesti korvausta muun muassa päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankintaan sekä ylimääräisiin vaatekustannuksiin ja sopeutumisvalmennukseen. Vammaiset voivat saada myös kotipalvelua päivittäisissä toiminnoissa. Omaishoidon tuella mahdollistetaan osaltaan vaikeavammaisten tarvitsemää päivittäistä hoitoa. Kela korvaa subjektiiviset tulkkipalvelut 1.9.2010 lukien.

Vammaisten tulee saada tietoa omasta sosiaaliturvastaan. Tiedon saaminen sopivassa muodossa on joskus hankalaa ja sitä joutuu hakemaan monista eri paikoista.

Tavoitteet

Vaikeavammaisille on taattava mahdollisuus itsenäiseen asumiseen ja heille on turvattava tarvittaessa asumispalvelut perhekokonaisuus säilyttäen.

Vammaisten henkilöiden itsenäistä selviytymistä tuetaan.

Tiedottamista ja yhteistyötä kehitetään sosiaali- ja terveystoimen, vammaisjärjestöjen sekä KELA:n välillä.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on laadittava palvelusuunnitelma asetuksen 18.9.87/759 mukaisesti 	<p>Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Vammaisten tarvitsemaa kotihoitoa kehitetään itsenäisen elämän tukena 	<p>Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Vammaispalvelulain ja -asetuksen mukaiset riittävät palvelut turvataan 	<p>Vammais- ja potilasjärjestöt, Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Taataan riittävät resurssit omaishoitajien vapaapäivien järjestämiseen ja henkiseen jaksamiseen 	<p>Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Tehostettu vanhemmuuden tukeminen riskiperheissä 	<p>Vammais- ja potilasjärjestöt, Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Henkilökohtaisen avun keskus Apurin toiminnan kehittäminen ja seuraaminen 	<p>Lahden ja lähikuntien sosiaali- ja terveystoimet Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>

VARHAISKASVATUS JA KOULUTUS

Lahdessa järjestetään opetus lasten ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, osallisuutta ja tervettä kasvua ja kehitystä edistäen. Opetuksen järjestämisessä arvioidaan jokaisen lapsen yksilöllinen tarve opetuksen järjestämiseksi yhteistyössä vanhempien kanssa.

Oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Sillä edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvaminen ja oppimisen mahdollisuus. Oppilashuolto toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa.

Vaikeavammaisille lapsille tulee tarvittaessa saada kouluavustajapalveluita ja perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa. Heidän käytössään tulee olla tarpeelliset apuvälineet.

Vammaisille on taattava yhdenvertaiset ammatillisen ja korkeakouluasteisen kouluttautumisen mahdollisuudet. Myös muita erilaisia ammattiin valmentavia koulutuksen muotoja, kuten oppisopimuskoulutusta ja etäopiskelumahdollisuuksia, on hyödynnettävä.

Tavoitteet

Oppilaitosten tulee olla esteettömiä ja mahdollistaa erilaisten ihmisten opiskelu. Viittomakielisten kuulovammaisten henkilöiden oikeus opiskella omalla äidinkielellään on turvattava.

Vammaisten ammatinvalinnanohjauksen ja erityistyövoimaneuvonnan tulee kiinnittää erityistä huomioita heille soveltuvan koulutuksen ja ammatin löytymiseksi.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Lahden kaupungin erityisopetuksen kehittämissuunnitelman 2007–2015 seuraaminen 	Lahden sivistys-, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi Jatkuva Sivistyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Erityiskoululaisten osapäivähoito on turvattava koululaisten loma-aikoina 	Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Aamu- ja iltapäivähoitoa järjestetään kaikille erityiskoululaisille, myös isojen koulujen oppilaille 	Lahden sosiaali- ja terveystoimi, sivistys-, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi Jatkuva Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> Terapiapalvelut on turvattava kaikille niitä tarvitseville 	Lahden sosiaali- ja terveystoimi, Kela Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Vaikeavammaisen nuoren tulee saada tarvittavaa jatko-opetusta perusopetuksensa jälkeen 	Lahden sivistys-, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi Jatkuva Sivistyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Vammaisten jatkokoulutuspaikkoja lisätään 	Lahden sivistys-, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi v. 2011 ja asteittain lisättävä Sivistyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Riittävä laadullinen ja määrällinen erityisopetusresurssi tukitoimineen sekä asianmukaiset tilat taattava 	Lahden sivistys-, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi, koulutuskeskukset, ammattiopistot Jatkuva Sivistyslautakunta

TYÖLLISTYMINEN

Suomen perustuslaki kieltää syrjinnän henkilön terveydentilan ja vammaisuuden perusteella. Työ on kaikkien ihmisten oikeus.

Henkilön vammaisuus ei saa olla työnsaannin este. Usein vammaisten henkilöiden työllistymistä vaikeuttavat kuitenkin asenteiden lisäksi ympäristötekijät sekä apuvälineiden ja avustajapalveluiden saannin hankaluus.

Kokopäiväisten töiden lisäksi tulee vammaisille järjestää myös mahdollisuus osa-aikaiseen, projektiluonteiseen sekä etätööhön. Vammaisille tulee olla riittävästi työtoimintaa, joka valmentaa avoimille työmarkkinoille. Työ- ja toimintakeskustoimintaa ja muuta työtoimintaa kuten kehitysvammaisten avotyöllistämistä tulee kehittää kaupungin eri työkohteisiin ja muiden toimijoiden työpaikoille. Mahdollisuuksia palkkasuhteiseen työhön on lisättävä.

Tavoitteet

Vammaisilla on muiden ihmisten kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet tuottavaan työhön, sosiaalisiin suhteisiin, kanssakäymiseen, yhdessä tekemiseen ja yhdessä olemiseen.

Kaupunki työllistää itse ja yhdessä vammaisjärjestöjen kanssa kannustaa työnantajia työllistämään vammaisia henkilöitä.

Vammaisten yrittäjien toimintamahdollisuuksia edistetään.

Lahden kaupunki työnantajana kiinnittää huomiota vammaisten ja osatyökykyisten vakinaiseen työllistämiseen ja korvamerkitsee työllistämismäärärahoista osan vammaisten tukityöllistämiseen. Työnantajalle tarjotaan vammaisten työntekijöiden palkkaamiseen lisärahoitusta sekä tietoa apuvälineiden hankinnasta mm. työvoimatoimistosta tai Kelalta.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Työtoiminta tulee turvata lain edellyttämässä laajuudessa 	Kaupunginhallitus, sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> • Vammaisten työmahdollisuuksien luomista mm. osuuskuntajärjestelmällä tulee tukea 	Työvoimahallinto, Lahden kaupunki Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden kaupunki korvamerkitsee työllistämismäärärahoista osan vammaisten tukityöllistämiseen 	Kaupunginvaltuusto, Lahden Konsernipalvelut v. 2011 jatkuva Lahden vammaisneuvosto, Työllisyystoimikunta

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT SEKÄ KUNTOUTUS

Sosiaalipalvelut

Kunnan sosiaali- ja terveystalvveluilla tuetaan vammaista ja hänen pyrkimystään päästä esteettömästi ja täysivaltaisesti toimimaan ja osallistumaan muiden kansalaisten rinnalla. Koska sosiaali- ja terveydenhuollon yleislainsäädäntö ei nykyisin kykene vastaamaan vammaispalveluista, on vammaisten palvelut jouduttu hoitamaan pitkälti oman erityislain puitteissa. Vammaispalvelut on eritelty tarkemmin kohdassa: Itsenäisen elämän tukipalvelut, sivuilla 10 ja 11.

Terveyshpalvelut ja kuntoutus

Kansanterveysystöhön liittyvinä tehtävinä kunnan tulee järjestää mm. kunnan asukkaiden sairaanhoito, lääkinällinen kuntoutus sekä ensiavun antaminen kunnan alueella. Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä. Palvelut voidaan tuottaa kunnan omana toimintana tai hankkia ostopalveluna.

Kuntoutuksen avulla ylläpidetään ja parannetaan vammaisen tai pitkäaikaissairaahan henkilön toimintakykyä sekä edistetään ja tuetaan hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäisissä toiminnoissa. Kuntoutuksen perusta on kuntoutussuunnitelma, jonka terveydenhuollon työntekijä laatii yhteistyössä asiakkaan kanssa.

Mielenterveys- ja päihdetyössä varhainen tunnistaminen ja avopalvelujen ensisijaisuus on olennainen osa palvelujärjestelmän eheyttä ja hyvää toiminnallista kokonaisuutta.

Tavoitteet

Vammaisen henkilö saa iästä riippumatta tarvitsemansa erikoissairaanhoidon ja kuntoutuksen joko kaupungin omana toimintana tai yhteistyössä muiden tahojen, esimerkiksi KELA:n kautta.

Vammaisen henkilö saa veloituksetta käyttöönsä tarvitsemansa apuvälineet sekä niihin liittyvän huollon.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Kaikilla vammaisilla henkilöillä, myös monivammaisilla, tulee olla tarpeen mukainen mahdollisuus kuntoutukseen ikään katsomatta • Välttämättömien apuvälineiden saanti ja käytön opastus on turvattu • Apuvälineiden ja laitteiden myöntämisen perusteet määritettävä kuntien ja sairaanhoitopiirin kesken • Valmiutta kriisiauttamiseen lahtelaisten vaikeissa elämäntilanteissa on kehitettävä ja syrjäytymistä ehkäistävä • Vammaisten terveystalvelut hoidetaan Vammaisneuvolassa, jossa on ammattitaitoiset työntekijät 	<p>Kela, järjestöt, Sosiaali- ja terveystoimi v. 2011 – Lahden vammaisneuvosto</p> <p>Päijät-Hämeen keskussairaala, Sosiaali- ja terveystoimi, Kela Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p> <p>Päijät-Hämeen keskussairaala, Lahden sosiaali- ja terveystoimi v. 2011 Lahden vammaisneuvosto</p> <p>Järjestöt, Sosiaali- ja terveystoimi, Lahden seurakuntayhtymä, A-klinikka, SPR Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p> <p>Sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>

KULTTUURI, LIIKUNTA JA VAPAA-AIKA

Liikunta tarjoaa kaikille kuntalaisille, myös vammaisille henkilöille, mahdollisuudet fyysisesti virkistävään toimintaan, joka ylläpitää myös henkistä kuntoa.

Vammaisen henkilön tulee voida osallistua erilaisiin yleisiin vapaa-ajan toimintoihin ja saada tarvittaessa sen mahdollistavat erityispalvelut. Lahden kaupungin liikuntatoimisto on järjestänyt liikuntarajoitteisille ja muille erityisryhmille ohjattua liikuntaa.

Invalidiliiton Lahden kuntoutuskeskuksella, Lahden Invakeskus ry:llä, Lahden seurakuntayhtymällä sekä eri vammaisjärjestöillä on erilaista toimintaa asiakkailleen sekä jäsenilleen.

Tavoitteet

Paikalliseen reittiliikenteen aikatauluun on merkitty matalalattiabussien kulkureitit.

Turvataan yhden vammaisille soveltuvan uimahallin ympärivuotinen käyttö.

Kehitetään mahdollisuuksia vammaisen avustajien mukana oloon makсутta erilaisiin tapahtumiin esim. elokuviin, urheilutapahtumiin jne.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden vammaisneuvosto yhteistyössä järjestöjen ja sivistystoimen kanssa kehittää avustajien mahdollisuuksia päästä ilmaiseksi mukaan erilaisiin tapahtumiin 	<p>Lahden vammaisneuvosto, Lahden sosiaali- ja terveystoimi, sivistystoimi v. 2011 – jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Avustajat otetaan huomioon kulttuuripalveluissa ja erityisliikunnassa nykyistä enemmän 	<p>Lahden liikuntatoimisto, Lahden sivistystoimi v. 2011 – jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>

POLIITTINEN PÄÄTÖKSENTEKO

Suomen kunnilla on laaja poliittinen ja taloudellinen itsehallinto. Kunnilla on vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Yksityinen palvelutuotanto täydentää palvelujen kokonaisuutta. Vammaisjärjestöt ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että palvelujen määrä, sisältö, laatu ja kustannukset vaihtelevat kunnittain. Yhteistyötä lähikuntien kanssa on jo lisätty. Kuntahankkeilla saadaan koko Päijät-Hämeen alueelle yhteneviä käytäntöjä vammaisten palveluissa.

Vammaisjärjestöjä tulee kuulla kaikessa päätöksenteossa, joka liittyy vammaisia koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin, jotka vaikuttavat heidän taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaansa.

Lahden kaupungin suunnittelussa, lautakuntatyössä ja päätöksenteossa on mukana vammaisia tai asiaan perehtyneitä henkilöitä.

Vammaisilla on oikeus muuttaa kotikuntaa.

Tavoitteet

Kaupungin eri toimialat sekä konsernit tehostavat yhteistyötään Lahden vammaisneuvoston, Lahden Invakeskus ry:n sekä vammaisjärjestöjen kanssa niin, että jo suunnitteluvaiheessa otetaan huomioon vammaisten näkemykset ja vältytään turhilta lisäkustannuksilta.

Sosiaali- ja terveystoimialan strategian mukaisesti yhteistyössä järjestöjen ja 3. sektorin toimijoiden kanssa kehitetään ennalta ehkäisevää toimintaa.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Vammais- ja potilasjärjestöjä tuetaan tärkeänä 3. sektorin toimijana 	Lahden sosiaali- ja terveyslautakunta, Lahden kaupunginhallitus Jatkuva Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> Järjestöavustukset ja niiden myöntäminen tukee järjestöjen toimintaa ja sen kautta sosiaali- ja terveystoimien palvelurakennetta 	Lahden sosiaali- ja terveyslautakunta Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Puitesopimusten tavoitteena on pitkäkestoinen sopimusjärjestelmä, johon liittyy toimintaa kehittävä kumppanuus ja optiot 	Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Valtavirtaistamispolitiikkaa tehostetaan, jotta vammaisten palvelutarpeisiin voidaan vastata yksilöllisesti 	Lahden sosiaali- ja terveystoimi, Kela, Työvoimahallinto Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Tehostetaan kuntien välistä yhteistyötä vammaisten hyväksi mm. vammaispalveluissa 	Lahden kaupunki, lähikunnat Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta

LAHDEN VAMMAISNEUVOSTO, LAHDEN INVAKESKUS RY SEKÄ VAMMAIS- JA POTILASJÄRJESTÖT

Vammais- ja potilasjärjestöissä sekä Lahden seurakuntayhtymässä tehdään merkittävää sosiaali- ja terveystyötä täydentävää työtä. Vammais- ja potilasjärjestöt tulee ottaa kolmannen sektorin kumppaneina osaksi Lahden hyvinvointistrategian toteuttamista.

Lahden Invakeskus ry on n. 30 vammais- ja potilasjärjestön perustama yhdistys, joka toimii yhteistyössä Lahden kaupungin vammaisneuvoston sekä kaupungin muiden tahojen kanssa vammaisiin liittyvissä asioissa.

Lahden kaupungin vammaisneuvosto toimii vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa, vammaisjärjestöjen sekä kaupungin eri toimialojen yhteistyöelimenä. Se toimii mahdollisimman tiiviissä yhteistyössä Lahden kaupungin päättäjien kanssa. Yhteistyö on paras tae siitä, että vammaisten henkilöiden tarpeet ja näkökannat tulevat riittävän ajoissa huomioituiksi.

Tavoitteet

Lahden kaupungin kaikissa toiminnoissa päätöksenteosta toteutukseen hyödynnetään vammaisjärjestöjen monipuolista asiantuntemusta vammaisiin liittyvissä kysymyksissä.

Lahden vammaispoliittisessa ohjelmassa on esitetty useita konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, jotka kuitenkin vaativat edelleen työstämistä ja yksityiskohtaista käsittelyä. Tämä voidaan toteuttaa vammaisneuvoston ja eri yhteistyötahojen toimintana. Lisäksi vammaisneuvosto seuraa toimenpide-ehdotusten toteuttamista sekä tarkistaa ohjelman toteutumista vuosittain.

Kolmannen sektorin merkitys yhteistyökumppanina on huomioitava myös varaamalla tarvittavat määrärahat yhdistyksille. Nämä yhdistykset tuottavat palveluja; mm. kulttuuria ja liikuntaa. Ne tukevat eri tavoin sosiaali- ja terveystoimen omia palveluita.

Vertaistuen, omavastuun ja naapuriavun käyttämisestä tulee tukea mahdollistamalla omaishoidontuen jatkuminen ja tukemalla vertaistukea antavia ja itsenäiseen elämään valmentavia toimijoita.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Vammaisten palvelut suunnitellaan yhteistyössä eri tahojen kanssa 	<p>Järjestöt, Lahden vammaisneuvosto, Lahden Invakeskus ry, Sosiaali- ja terveystoimi, Lahden seurakuntayhtymä</p> <p>Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> Edistetään vammaisten yhdenvertaistamista ja esteettömyyttä 	<p>Järjestöt, Lahden vammaisneuvosto, Lahden Invakeskus ry, Sosiaali- ja terveystoimi</p> <p>Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> Lahden kaupungin vammaispoliittinen ohjelma uusitaan viimeistään 2016. 	<p>Järjestöt, kaupungin eri toimialat, Lahden vammaisneuvosto</p> <p>v. 2011 Sosiaali- ja terveystoimi</p>
<ul style="list-style-type: none"> Ylläpidetään Neuvokas-sivuja 	<p>Lahden Invakeskus ry</p> <p>Jatkuva Järjestöt</p>

LÄHTEET

Lahden kaupunki

Lahden kaupungin erityisopetuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2007–2015

Lahden kaupungin rakennusjärjestys 8.11.2004

Lahden kaupungin strategia 5.7.2010

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 30.12.2005

Lainsäädäntö

Asetus kehitysvammaisten erityishuollosta	988/1977
Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta	1015/1991
Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista	759/1987
Erikoissairaanhoidolaki	1062/1989
Hallintolaki	434/2003
Kansanterveyslaki	66/1972
Kuntalaki	365/1995
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta	519/1977
Laki Kelan järjestämästä kuntoutuksesta	566/2005
Laki kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä	497/2003
Laki omaishoidontuesta	937/2005
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista	785/1992
Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista	271/2005
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista	812/2000
Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta	621/1999
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista	380/1987
Mielenterveysasetus	1247/1990
Mielenterveyslaki	1116/1990
Sosiaalihuoltoasetus	607/1983
Sosiaalihuoltolaki	710/1982
Vammaispalveluasetus	759/1987

Ympäristöministeriö

Maankäyttö- ja rakennuslaki v. 2000

F1, Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005

G1, Asuntosuunnittelu, määräykset ja ohjeet 2005

Vammaispoliittiset ohjelmat

Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle,

Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010-2015

Kirkko kaikille, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vammaisohjelma

Etelä-Suomen läänin vammaispoliittinen ohjelma

Vammaispoliittinen työryhmä

Milja Louhela	Sosiaali- ja terveystoimi, Sosiaalitoimen erityispalvelut, puheenjohtaja
Tero Harju	Lahden Tilakeskus
Raija Hauhia	Lahden Invakeskus ry
Marianne Heikkilä	Sivistys-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimiala, Kiveriön peruskoulu
Marja Kuusinen	Lahden kaupungin vammaisneuvosto
Raimo Luukka	Tekninen- ja ympäristötoimiala, Lahden seudun rakennusvalvonta
Helena Palminen	Lahden seurakuntayhtymä
Päivi Rask	Lahden seurakuntayhtymä
Markku Sivonen	Tekninen- ja ympäristötoimiala, Lahden seudun rakennusvalvonta
Kaarina Suhonen	Lahden sosiaali- ja terveyslautakunta
Marja-Leena Taavila	Lahden kaupungin vammaisneuvosto
Jukka Toivonen	Sivistys-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimiala, Lahden kaupunginteatteri
Marja-Leena Humalisto	Sosiaali- ja terveystoimi, Sosiaalitoimen erityispalvelut, sihteeri

Lahden kaupungin
sosiaali- ja terveystoimi
Puh. (03) 818 11